

NÓLSOYARPÁLL: FØROYSK TØKNILIG SIÐVENJA Í 100 ÁR

Gamalt er at siga : Einkí er so ringt, at tað ikki er gott fyri okkurt...! Men mistakið við Nólsoyar Páll, hvussu kann tað verða gott fyri nakað?

Tað snýr seg um **teknologi** ella á okkara máli **tøkni**...! Fyri fyrstu ferð hevur verið gjørligt, frá byrjan til enda, fyri opnum skermi, at fylgja við gongdini í einum máli, sum snýr seg um gamla niðurslitna teknologi. Lat tað verða sagt beinanvegin, at tað er teknologi - vánalig ella góð - ið ger av, um tú er/verður tapari ella vinnari í einhvørum samfelag - eisini okkara í dag. Stórt sæð er tað av teknologiskum ávum (gomul skip - gomul flakavirkir) at vit liggja so, sum vit gera...!

Tað hevur gingið strítið at sannføra føroyingar - politikarar embætis- og vinnulívsfólk - um týdningin av at standa teknologiskt tilbúin. Tað, sum vit hava lært, er, at Nólsoyar Páll fyrri 25 árum síðani møguliga kann hava umboðað eina góða teknologi. Niðurstøðan nú er at Nólsoyar-Páll, orsakad av elli, er "vánalig teknologi". So vánalig at hon ikki kann brúkast. At hava kunnað fylgt hesum máli á ein hátt, sum nútímans miðlatenasta kann gera tað, fær vónandi ta avleiðing, at Nólsoyar Páll verður okkara sísta mistak av sínum slag. Hendir tað at vit nú byrja at vanda okkum um teknologi, tá kundi tað hent, at vit kundu sagt, at neyvan hevur nakað annað skip, í føroyskari skipasøgu, havt størri samfelagsligan positiván tynding enn teknologiska mistakið Nólsoyar Páll.

Tað vit hava sæð, er ein rættiliga nágreinlig lýsing av føroyskari traditión á økinum skipa teknologiskar endurnýggingar. Vit hava í koncentreradum formi sæ føroyska traditión tá ræður um, at fáa sær "nýggj" skip. Og tað vit hava sæð er ikki annað enn ein syrgilig endurtøka av tí okkara forfedrar gjørdur, tá teir á fyrsta sinni fóru undir at fáa okkum ein havgandandi flota til landið. At hetta hevur verið gjørt eina ferð og tá serliga fyrstu ferð er einki lögdi? Men vit hava ikki gjørt hetta bara einaferð. Tvørturímóti. Vit hava gjørt hetta mistakið fleiri ferðir og talan hevur ikki bert verið um eittans skipið, so sum við Nólsoyar Páll, men um nógv skip - fleiri hundrað - tianverri: Fleiri flotar!

Vit føroyingar hava, seinastu 100 árin endurnýggjað flotan einar 5 - 6 ferðir við *nógv vánaligari* teknologi enn henni sum vaktarskipið Nólsoyar Páll umboðar! - Tað er hetta, sum

er okkara vanlagna, tað er henda veruleika vit megu taka støðu til. Ein sonn lukka kundi tað tí verði um hendingin við Nólsoyar Páll forir til, at vit gevast at keypa niðurslitna teknologi. Hendir tað tá eru 12,5 mill. kr. biligt sloppið. Tí settar í mun til tær 10 000 tals milli-ónir vit hava mist seinastu

so dundrandi á heysin - allir sum ein.

Tað hevði eisini verið biligt sloppið um Nólsoyar Páll tragedian kundi sloppið okkum undan at gjørt tað sama mistakið umaftur, sum tá vit á triðja sinni, í 60 - 70 árunum, keyptu stóra partar av gamla danska træskipa-

skipakeyp, brotin av hend- ingunum í sambandi við Nólsoyarpáll skulu vit prisa okkum lukkulig, tí hendir tað, tá er kanska er vón fyri framman stavn.

Tað eru jú allar góðar grundir til at tað kundi hent. Øll tjóðin hevur seinastu seks mánaðarnar havt eitt

Tað sum vit hava sæð, er hvussu vaksnið menn hava stært seg blindar og eru vorðnir *ástáknir* í gamlari niðurslitnari skipateknologi, á ein hátt, ið so fullkomuliga hevur drenað hesar menn fyri alt vanligt vit og skil. Og tað er púrt einki lögdi í tí. Ert tú ikki professionellur á økinum

hann ikki hevur kent minsta ivan um at hann hevur verið í ferð við at gera eitt satt kupp. Neyvan er møguligt juridiskt at fara eftir hesum monnum. Men strangt tikið eru tað hesir bóndafangarar, ið skuldi verið lyftir eitt sindur uppfrá í sambandi við teknologisku sorgarsøguna Nólsoyar Páll.

Søgan sjálv er sum so, ikki nakað serligt: Sera banal eg má so siga. Í messuni hevði hon kanska havt ljóðað nakað soleiðis: "Nakrir bláoygdur menn hava stært seg blindar uppá onkra hessini detalju og eru fahnir pladask fyri einum gomlum skipi, ið teir so í besta sjórænara stili hava fingið boxlað heim til lands, á nærum nágreinliga sama hátt sum vit hava gjørt tað allar dagar líka síðan okkara stóra fyrimynd sjálvur gjørdi tað, tá hann saman við bondanum í Toftum fór undir at flika saman, vrak-ið teir funnu í Hvalba. Hetta teir síðan róptu Roynðina hin Fríða".

At hetta er ein djúpt syrgilig og sera harmulig søga stendur av at hetta um somu tíð er ein nágreinlig lýsing av okkara siðbundnu vanum á økinum flota og vinnulívspolitikkur.

Annad er so tað, at áhuga-vert kundi verið at fingið uppspurt, hvat veruliga fór fram suður á flötuni Fríða í Vági? - Áhugavert kundi verið at fingið uppspurt, um tað ikki meira hevur verið talan um vánaliga teknologi, heldur enn um blóðtystar danir, ið hava forkomid okkum okkara sjóv- arhetju, einhvørja staðir millum lond?

Vaktarskipið Nólsoyar Páll gjørdist eitt sera veruleika- kent livandi afturlit í føroyska skipa-teknologiska søgu, líka frá byrjan av, ja líka aftur til sjálvan Nólsoyar Páll.

Líka úr landstýrinum - um lögtingið, borið fram, kann- að og góðkent av monnum, vit eiga at skula kunna telja millum okkara bestu høv- - so má sannast, at skipið gjørdist eitt syrgiligt dæmi um niðurslitna teknologi, tá hon er ringast. Ein bein-rak- in lýsing av tí fyrbrigdi, ið er megintrupulleikin í sam- felagi okkara í dag: Tørv- andi tilvit og vitan á økinum Teknologi.

j.smith,
februar 97.

100 árin, meðan vit hava roynt, at reka (var tað ikki onkur, ið segði lønsamt?) vinnuvirksemi við avlodað-ari teknologi, so er Nólsoyar Páll ein evarska lítul dropi í havinum.

Fyrstu ferð vit í størri stili gjørdur so sum gjørt er í samband við Nólsoyar Páll var, tá vit um aldarskifti seinast keyptu allar tær gomlu sluppinar úr Bretlandi. Tað, sum tá hendi, var, at bretar komu í øfuri av gomlu skipateknologiini. Teir gjørdur fløgur í ein nýggjan háteknologiskan fiskiflota, beinanvegin teir byrjaðu at fáa hall av sínum fiskiskapi við sluppum. Ege- inpeningin til ein nýggjan flota fingur teir frá føroy- ingum, sum fóru heim við gomlu skipinum.

Aðru ferð søgan varð endur- tikin var eftir krígsslok í 1945. Tá hendi nevniliga tað sama, sum tá aldars- skiftið. Nýggja teknologiin hjá bretum var longu vorðin gomul, og aftur hesu ferð fóru føroyingar, við sjógv á baki, oman til Bretlands og keyptu upp gomlu koltró- larnar, og fóru eyðvitað, og sum verða man, stutt eftir,

flotanum (trólarar á land- leiðini skiffiskaskip og fleiri) og "endurnýggjaðu". Strandfarðaflotan við gom- lum flatbotnaðum ferjum av Mols.

Vit kundu eisini hava spart okkum stríðið, strevið og peningin, tá vit inni í 90' un- um høvdu siglt okkum inn í størsta øfuri nakrantíð, just av hesi somu illa tærdu or- sök, tá vit eisini hesu - tað fjórðu fyibilis seinastu ferð- ina - loypa so beint á blám- an og fara undir at endureisa búskapin við svartari tekno- logi. Ikki høvdu vit havt upplivað eyðmýkjandi hendingsarnar fyrst í 1990' unum, tá menn byrjaðu at keypa gamlar upplagdar trólarar úr Canadiska flot- anum, sum teir síðan settu í drift undir hentleikaflaggi.

Og her liggja vit so: Sein- asta skotið er so Nólsoyar Páll - Framtaksgrunnurin og Fiska-virkning...! Sammet- við søgulugu gongdina so er sannheit at siga Nólsoyar- páll eitt evarska lítið mál: Talan er jú bert um eitt skip...!

Verður okkara 100 ára gamla traditión, á økinum

einastandandi høvi til at siggia ein viðkomandi part av okkara siglingarsøgu, sum raðsending, í Sjónvirpi Føroya. Trúliga hava vit sett okkum framman skíggjan, har vit ótolin hava biðað eftir næsta parti av hesum spennandi "gysara".

Men gysarin er ikki Nols- oyar Páll - Nólsoyar Páll er síðvenja úr okkara fortíð, sum hevur ført til gysaran, ið er okkara nútíð!

Høvdu vit, um tað mundið, tá sluppinar vórðu keyptar, eisini sum nú havt ein so máttmiklan miðil, sum sjónvarpið, so hevði søgan neyvan havt endurtikið seg í 1945. Eiheldur í 60 - 70' unum, ella aftur í 1990' unum.

Um so er at vit steðga á nú, tá er lítill ivi um, at tær 12 milliónirnar vit hava mist orskað av Nólsoyar Páll, hevur Sjónvirp Føroya tjent fleiri ferðir heimaftur, hend- ir nú tað, sum eigur at henda: At søgan um NP fær ta avleiðing, at vit aldrin aftur, fara so mikið sum at hyggja eftir gamlari skipa- teknologi.

skipateknologi, so er lag á manni at vísa tær nógmikið av áhugaverdum finum de- taljum, sum samanlagt heilt vist vilja sannføra teg so langt, at tú uttan at hava ampa av tí, byrjar at gera tinar egnu teknologisku nið- urstøður (- og komin so langt er eingin bjarging longur...!) Og so er alt hetta gjørligt, uttan at tað verður mælt somiki sum eitt ósatt orð.

Tað er møguligt, at tað eydnast teim fyrisetu hjá V&B stjóranum, juridiskt, at heingja hann upp á alt, men gera teir tað, so er talan um nakað, sum er rættiliga nær hesum, ið rópt verður Justits-morð. Avgerðin um Nólsoyarpáll er ikki ein ein- mannaavgerð. Avgerðin kann verða ein suggesti- ón (sjálvsuggesti- ón í komin av og byggjandi á ein hóp av sannførandi argu- mentum) har tað hava verði nógvir innblandaðir, sum hvør í sínum lagi hava tutað V&B stjóranum oyruni full av góðum argumentum, meðan hann eisini miðvíst hevur verið tikið runt, til tess "sjálvar", at skoða ser- lig úrvald "spots", ið hava talað fyri seg, á ein hátt, at